

Kadonneen henkilön vesistöetsintä

Poliisin toimintamallit vesistöetsinnässä
Otso Peltola

03/2023

TIIVISTELMÄ

Tekijät: *Otso Peltola*

Opinnäytetyön muoto: *Tutkimuksellinen*

Julkisuusaste: *Julkinen*

Ohjaajat: *Jussi Majanen & Jani Vainio*

Tutkinto: *Poliisi (AMK)*

Tämä on tutkimuksellinen opinnäytetyö, joka käsittelee poliisin toimintatapoja ja työkaluja kadonneen henkilön vesistöetsinnässä sekä etsinnän tuomia haasteita, kouluttautumista, siviilietsijöiden avun merkitystä ja sivutaan ilmi tulleita kehityskohteita. Tutkimus on tarkoitettu kaikille aiheesta kiinnostuneille ja se on toteutettu kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen.

Opinnäytetyö toteutettiin hyödyntäen aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, verkkolähteitä, lainsäädäntöä ja poliisihallituksen laatimia ohjeita. Lisäksi tietoa kerättiin neljällä haastattelulla, joista kolme oli poliiseja ja yksi siviilietsijä.

Tutkimuksen perusteella vesistöetsintä on haastavaa, koska olosuhteet ja käytettävissä olevat työkalut määrittelevät pitkälti sen, mihin lopputulokseen päästään. Vesistöetsintään vaikuttaa olosuhteiden ja työkalujen lisäksi kadonneessa henkilössä tapahtuvat hukkumisen jälkeiset muutokset. Alkuvaiheessa kadonneen henkilön etsintä on aktiivista ja lopetetaan henkilön löytyessä tai etsinnän päättyessä tuloksettomana. Tämän jälkeen vesistöetsintää jatketaan poliisin saadessa uutta ja oleellista tietoa. Tutkimuksessa selvisi, että siviilietsijöiden apu parantaa mahdollisuuksia kadonneen henkilön löytämiseksi. Vesistöetsinnän keinoista parhaimmaksi osoittautui kaikkien käytettävissä olevien työkalujen yhdistäminen.

Sivumäärä: 31

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Maaliskuu 2023

Avainsanat: Kadonnut henkilö, vesistöetsintä, poliisi

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Johdatus tutkimukseen	1
1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	2
1.3 Tutkimuksessa käytetyt menetelmät	3
1.4 Tutkimuksen rakenne	4
2 KADONNUT HENKILÖ	4
2.1 Kadonnut henkilö käsitteenä.....	4
2.2 Toimivaltuudet kadonneen etsinnässä.....	6
2.3 Kadonneen henkilön hätäetsintä ja poliisitutkinta.....	8
3 KADONNEEN HENKILÖN VESISTÖETSINTÄ.....	9
3.1 Vesistöetsintä	9
3.2 Hukkuminen	10
4 POLIISIN SUORITTAMA VESISTÖETSINTÄ	12
4.1 Työkalut.....	14
4.1.1 Vesikulkuneuvot	14
4.1.2 Naaraaminen	15
4.1.3 UAS.....	15
4.1.4 Viistokaikuluotain.....	16
4.1.5 Ruumiskoira	18
4.2 Kesto	19
4.3 Haasteet ja kehityskohteet.....	20
4.4 Siviilietsijöiden apu vesistöetsinnässä	21
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	24
5.1 Johtopäätökset	24
5.2 Pohdinta	26
LÄHTEET	28
Liite 1: Haastattelukysymykset, Hämeen poliisilaitos.....	30
Liite 2: Haastattelukysymykset, siviilietsijä	31

1 JOHDANTO

1.1 Johdatus tutkimukseen

Kun ihminen katoaa johonkin, on epätietoisuus omaisille kestämätön tilanne. Ei ole tietoa siitä, missä oma läheinen on tai onko hän enää elossa. Suomessa katoaa vuosittain satoja henkilöitä, joista osa löytyy ja osa ei. Suomi on tuhansien järvien maa, mikä on koitunut usean ihmisen kohtaloksi. Vesistöihin hukkuu maassamme vuosittain lukuisia ihmisiä. On tilanteita, missä ihmisen hukkuminen on ilmeistä, mutta on myös tilanteita, missä oletetaan ihmisen joutuneen veden varaan. Näissä tilanteissa ihminen on kadonnut henkilö, kun olinpaikasta ei varmuudella ole tietoa. Vesistöön kadonneen henkilön etsimiseksi poliisi suorittaa vesistöetsintää.

Akuuteissa katoamistapauksissa, missä ihmisen oletetaan joutuneen välittömään hengen tai terveyden vaaraan, poliisi aloittaa hätäetsinnän. Hätäetsinnässä on tarkoituksena löytää kadoksissa oleva henkilö elossa, minkä vuoksi hätäetsinnän ollessa käynnissä, sen suorittamiseen käytetään paljon resursseja. Hätäetsintä lopetetaan siinä vaiheessa, kun kadonnut löytyy tai etsintä joudutaan lopettamaan tuloksetta. Hätäetsinnän kesto vaihtelee aina riippuen tapauksesta. Hätäetsinnän päättyessä kadonneen henkilön etsintää jatketaan tutkinnallisena etsintänä, poliisitutkintana. (Alapekkala 2019, 14–15.) Yleensä hätäetsintä saa alkunsa, kun kadonneesta huolestuneet ihmiset soittavat hätäkeskukseen ja poliisi saa hätäkeskukselta tehtävän kadonneen henkilön etsimiseksi. Kun ihmisen epäillään kadonneen vesistöön, on alussa suoritettava etsintä hätäetsintää, koska vesistö on katoamispaikkana hengenvaarallinen.

Vesistöetsintä aiheena on kiinnostanut minua jo pidemmän aikaa, koska olen koko ikäni harrastanut kalastusta ja muutenkin liikkunut vesillä. Aihe muuten poliisiorganisaatiossa on saadun käsitykseni mukaan hyvin vieras, ja vain pieni osa poliiseista ovat perehtyneet tähän taitoon. Olen kokenut kadonneen henkilön etsintää omaisen ja poliisin näkökulmasta. Veljeni oli vesistöjen kätöksä lähes yhdeksän vuotta, mikä on suurimpana syynä aihevalintaani. Työharjoittelujaksollani Hämeen Poliisilaitoksen alueella, pääsin osallistumaan yhteen kadonneen henkilön vesistöetsintään. Tässä tapauksessa etsintää suoritettiin yhdessä pelastuslaitoksen kanssa. Ollessani tällä tehtävällä, opinnäytetyöni aihe kirkastui entisestään ja halusin selvittää vaihtoehtoja, mitä vesistöetsinnässä on poliisin näkökulmasta tehtävissä. Tässä tutkimuksessa tulen tarkastelemaan poliisin työkaluja ja toimintatapoja, mitä käytetään vesistöetsinnässä. Lisäksi tulen tarkastelemaan vesistöetsintää harrastavien siviilien toimintatapoja vesistöetsinnässä ja pohtimaan eroja poliisin toimintaan nähden sekä siviilien avun merkitystä.

Tarkastellessani tehtyjä opinnäytetöitä aihepiiriin liittyen, en löytänyt yhtään tutkimusta, mikä keskittyisi vesistöetsintään. Yleisesti ottaen kadonneista henkilöistä on tehty joitakin opinnäytetöitä, missä käsitellään poliisin toimenpiteitä kadonneiden maastoetsinnässä, mutta vesistöetsinnän näkökulmat on tutkimuksissa jäänyt vähemmälle huomiolle. Alapekkala Tuomas on opinnäytetyössään tutkinut poliisin toimenpiteitä tutkinnallisessa kadonneen henkilön etsinnässä, kiireellisen etsinnän eli hätäetsinnän jälkeen. Alapekkala on maininnut tutkimuksessaan vesistöetsinnästä vain lain näkökulmasta, mikä edellyttää poliisin etsimään kadonnutta myös sisävesialueilla (Alapekkala 2019, 2). Lisäksi aihepiiriin sopivia opinnäytetöitä on Juho Mattilan (2018) opinnäytetyö Kadonneen henkilön etsintä – Alustavasta puhuttelusta tilannekuvan luomiseen ja Ville Mattilan (2021) Kadonneen henkilön etsintä akuutissa tilanteessa, sekä muutamia muita.

Ville Mattilan opinnäytetyössä mainitaan, että poliisin suorittaessa sisävesillä tapahtuvaa kadonneen henkilön etsintää, on oleellisessa asemassa käytettävissä oleva erityiskalusto. (Mattila 2021, 8). Tarkoitukseni tässä opinnäytetyössä on selvittää, mitä nämä käytettävissä olevat erityiskalustot ovat ja miten niiden avulla voidaan löytää kadonnut henkilö vesistöä.

1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata niitä toimenpiteitä, mitä poliisilla on käytettävissä kadonneen henkilön vesistöetsinnässä. Tässä tutkimuksessa tullaan tarkastelemaan käytettävissä olevien menetelmien ja laitteiden käyttämistä sekä niiden toimintatapoja. Tavoitteena on myös selvittää vesistöetsinnän tuomia haasteita, kestoja, kouluttautumisen mahdollisuuksia, siviilihenkilöiden avun merkitystä ja sivuamaan mahdollisia kehityskohteita. Tähän tutkimukseen haastatellut poliisimiehet työskentelevät Hämeen poliisilaitoksen alueella, joten tietoperusta on rajattu yhteen poliisilaitokseen. Näin ollen tutkimuksessa ei selvitetä koko poliisiorganisaation toimintatapoja ja kalustoa, mitä on käytettävissä vesistöetsintään.

Opinnäytetyö on rajattu koskemaan nimenomaisesti poliisin suorittamaa vesistöetsintää kadonneiden henkilöiden löytämiseksi. Usein poliisi saa apua muilta viranomaisilta esimerkiksi pelastuslaitokselta, mutta muiden viranomaisten tarkemmat toimintatavat jätetään tutkimuksen ulkopuolelle. Opinnäytetyössä tullaan sivuamaan myös yksittäisten siviilietsijöiden käytettävissä olevaa kalustoa ja toimintatapoja vesistöetsinnässä.

Tämän tutkimuksen päätutkimuskysymys on:

Miten poliisi suorittaa vesistöetsintää?

Alakysymyksiä pääkysymykselle ovat:

1. Mitä työkaluja poliisilla on käytettävissä vesistöetsinnän suorittamiseen?
2. Mikä on siviilihenkilöiden avun merkitys vesistöetsinnässä?
3. Onko kouluttautuminen mahdollista vesistöetsintään?

1.3 Tutkimuksessa käytetyt menetelmät

Opinnäytetyön aiheen päätettyäni minulle oli selvää, että tulen tekemään tutkimuksen hyödyntäen kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmuotoa. Valitsin muodoksi laadullisen menetelmän, koska aihepiiri on vähän tunnettu poliisiorganisaatiossa. Olisi ollut lähes mahdotonta saada tarpeeksi vastauksia kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen tekemiseen. Tässä tutkimuksessa määrä ei mielestäni voi korvata laatua, vaikka niin usein sanotaankin.

Laadullisesta tutkimuksesta puhuttaessa tarkoitetaan sitä, että ymmärretään jokin tietty ilmiö tai toimintatavat. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää myös haastateltavaa henkilöä. Laadullisia aineistonkeruumenetelmiä on esimerkiksi avoin haastattelu, missä haastatellaan kasvotusten aihepiiristä tietäviä henkilöitä, joilla oletetaan olevan paljon tietoa kysytyihin kysymyksiin. Määrällisessä tutkimusmuodossa puolestaan tarkoitetaan lomaketutkimusta, missä haastattelut ovat yleensä internetissä ja vastaajia on paljon. Määrällisessä tutkimuksessa kerätään tilastoja. (Tuomi ym. 2018, 56–59.) Laadullinen tutkimus ei siis ole numeraalinen, vaan puhutaan aineiston ja analyysin muodon kuvauksesta. Laadullisella aineistolla tarkoitetaan pääosin tekstiä, mikä on kerätty haastatteluiden avulla. (Eskola, ym. 1998. 11–12.)

Laadullisessa tutkimuksessa yleisin tapa kerätä aineistoa, on haastattelu. Haastattelussa tutkija ja vastaaja keskustelevat keskenään tutkijan esittämien kysymysten johdattamana. Haastattelun tarkoituksena on selvittää, mitä mieltä ja mitä tietoa haastateltavalla on käsiteltävästä aiheesta. (Eskola, ym. 1998. 63.) Tässä opinnäytetyössä olen käyttänyt puolistrukturoidun ja teemahaastattelun mallia. Puolistrukturoidussa haastattelussa esitettävät kysymykset ovat kaikille vastaajille samat ja vastaaja saa vastata kysymyksiin omin sanoin, ilman valmiita vastausvaihtoehtoja. Teemahaastattelussa aihepiirit ja teema-alueet ovat ennalta määrätty, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuu. Teemahaastattelun tarkoituksena on kuitenkin se, että ennalta määrätty teema-alueet käydään läpi, mutta niiden järjestys saattaa vaihdella haastatteluiden välillä. (Eskola, ym. 1998. 64.)

Tässä opinnäytetyössä on kerätty aineistoa neljällä haastattelulla. Poliisien haastattelut on suoritettu Hämeen poliisilaitoksen alueella ja haastateltavat olivat kolme vanhempaa konstaapelia. Kaikki konstaapelit ovat pitkän linjan poliisimiehiä, joilla on kokemusta vesistöetsinnästä. Yhdellä haastateltavalla on pitkä kokemus ruumiskoira-toiminnasta ja kahdella miehittämättömän ilma-alusjärjestelmän (UAS) käyttämisestä. Yksi haastateltavista oli henkilö, joka etsii vapaaehtoisesti kadonneita ja keskittyy vesistöetsintään. Hänen kohdallaan haastattelu tehtiin sähköpostin välityksellä.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tässä luvussa on johdateltu lukijaa tutkimuksen aiheeseen ja tarkoitukseen, esitelty tutkimuskysymykset ja tutkimuksessa käytetyt menetelmät. Toinen luku sisältää kadonneen henkilön määrittelyn, poliisin toimivaltuudet kadonneen henkilön etsinnässä sekä hätäetsinnän ja poliisitutinnan käsitteen. Toisessa luvussa tieto perustuu lakiin, kirjallisuuteen, poliisihallituksen ohjeisiin ja verkkolähteisiin. Kolmannessa luvussa käsitellään vesistöetsintää ja hukkumista, hyödyntäen niihin liittyvää kirjallisuutta. Neljäs luku sisältää poliisin suorittaman vesistöetsinnän työkalut, keston, haasteet ja mahdolliset kehityskohteet sekä siviilietsijöiden avun vesistöetsinnöissä. Neljännen luvun tieto perustuu saatuihin haastatteluihin, kirjallisuuteen ja verkkolähteisiin. Viidennessä luvussa vastataan tutkimuksen alussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin hyödyntäen saatuja vastauksia, kasataan johtopäätöksiä yhteen ja pohditaan opinnäyteprosessia kokonaisuudessaan.

2 KADONNUT HENKILÖ

Tässä luvussa määritellään, mitä tarkoittaa kadonnut henkilö, millaisia henkilöitä katoaa ja mitä toimivaltuuksia kadonneen etsimiseen liittyy poliisin näkökulmasta. Kadonneen etsinnässä on tilanteita, milloin poliisin etsintätoimet ovat hätäetsintää tai tutkinnallista etsintää, poliisitutkintaa. Näiden termien määrittelemisen on oleellista tässä opinnäytetyössä, koska ne liittyvät oleellisesti kadonneen henkilön vesistöetsintään.

2.1 Kadonnut henkilö käsitteenä

Mitä tarkoittaa kadonnut henkilö? Mattila (2021,8) määrittelee opinnäytetyössään kadonneen henkilön siten, että henkilön olinpaikka ei ole ilmoittajan tai poliisin tiedossa. Lisäksi henkilöstä ollaan huolissaan tai olosuhteet ovat normaalista poikkeavia.

Ihmisen ympärillä on pieni tai laaja elinpiiri, mihin kuuluvat yleensä vanhemmat, puoliso, lapset, työkaverit sekä harrastustoimintaan ja muihin kontakteihin liittyvät ihmiset. Ihmi-

sen kadotessa tästä elinpiiristä, yleensä läheiset ilmoittavat katoamisesta. Joillakin ihmisillä ei puolestaan ole lainkaan sosiaalisia kanssakäymisiä, mikä tarkoittaa sitä, että kadonneen tutkintaa laukaisevia reaktioita ei tapahdu. (Pajuoja ym. 1996, 7.)

Muuriaisniemi kertoo pro-gradu tutkielmassaan *Kadonnut henkilö: empiirinen tarkastelu kadonneista henkilöistä sekä kadonneiden henkilöiden etsinnästä ja tutkinnasta Suomen paikallispoliisissa*, että lainsäädännöllisesti määriteltynä, kadonnut henkilö on henkilö, joka on ilmoitettu poliisille kadonneeksi. Lisäksi Muuriaisniemi on tarkastellut tilastoja, minkä mukaan yleisin katoamistapauksen muoto on ilmoitus poliisille kadonneesta henkilöstä. (Muuriaisniemi 2017, 18.)

Iltalehden uutisessa mainitaan, että Suomessa ilmoitetaan vuositasolla 15000–20000 henkilöä kadonneeksi. Vain pieni osa näistä henkilöistä jää kadoksiin lopullisesti, ja suurin osa löydetään alle vuorokauden kuluttua ilmoituksesta. Poliisilla on tiedossa noin 400 tapausta, missä kadonnutta ei ole löydetty. (Nämä 8 ihmistä katosivat Suomessa vuonna 2022 – yhden heistä epäillään joutuneen tapetuksi, Ilta-Sanomat 27.12.2022.)

Useat katoamistapauksista ovat vääriä hälytyksiä tai ratkeavat ennen viranomaisten ryhtymistä etsintätoimenpiteisiin. Hyvin harvoissa katoamistapauksissa päädytään laajoihin etsintöihin. Elossa löytyneiden kadonneiden henkilöiden osuus on 83 % ja kuolleiden 13 %. Kadonneen henkilön löytyessä kuolleen, on yleisin kuolinsyy itsemurha. (Pajuoja ym. 1996, 24,32.)

Jokainen voi Suomessa kadota omasta tahdostaan, koska se ei ole rikos. Se on osa syy siihen, miksi katoamistapauksia poliisin näkökulmasta selvitetään vähäisemmällä resursseilla kuin henkirikoksia. Osa todetuista henkirikoksista on alussa tutkittu kadonneen henkilön tutkintana. Mikäli katoamistapausten tutkinta aloitettaisiin suoraan väkivaltarikoksen tutkintana, mahdolliset henkirikokset voitaisiin selvittää aiemmassa vaiheessa. Katoamisilmoituksen vastaanottavalle poliisille vyörytetään liian iso vastuu tunnistaa yksittäisestä katoamistapauksesta väkivaltaisia piirteitä. (Kuosma 2011, 16.)

Kuosma (2011,15) mainitsee, että katoamiseen voi olla paljon erilaisia syitä. Luettelo kirjassa on jokseenkin tyhjentävä, mutta mainittakoon niistä osa. Karkumatka, onnettomuudet, sairaudet, rikokset, katastrofit ovat syitä katoamisille. Alapekkalan (2019, 37) opinnäytetyössä tekemien haastattelujen perusteella selvisi, että suuri osa kadonneista on koulukotikarkureita, dementoituneita vanhuksia, mielenterveyspotilaita, eksyneitä tai omasta tahdosta kadonneita. Pieni osa kadonneista on joutunut henkirikoksen uhreiksi.

Henkilön katoamispaikkana voi olla vesistö, minkä etsimistä tarkastellaan lähemmin tässä opinnäytetyössä. Usein vesistöön kadonneet henkilöt ovat päätyneet sinne jonkin

onnettomuuden seurauksena. Esimerkkinä Ylen uutinen vuodelta 2019, missä sukeltaja oli kadonnut sukellusretkellä Lopella ja myöhemmin löydetty menehtyneenä järvestä (Kadonnut sukeltaja löydettiin hukkuneena Lopella – pääkaupunkiseudulta kotoisin oleva nelikymppinen mies oli kokenut sukeltaja, Yle 10.8.2019).

Yhteenvedona kadonneesta henkilöstä voisin todeta, että kyseessä on henkilö, jonka olinpaikka on tuntematon. Huolestuneet läheiset ilmoittavat tästä syystä henkilön kadonneeksi ja poliisi aloittaa tarvittavat toimenpiteet henkilön löytämiseksi. Suurin osa katoamistapauksista ratkeaa hyvin äkkiä väärinkäsityksen vuoksi.

2.2 Toimivaltuudet kadonneen etsinnässä

Kaikki poliisin toiminta perustuu jollain tavalla lakiin. Lain kautta poliisilla on erilaisia toimivaltuuksia ja velvollisuuksia suorittaa annetut tehtävät. Myös kadonneen henkilön etsintä on laissa määritelty poliisin yhdeksi tehtäväksi muiden joukossa. Etsintään liittyviä lainkohtia sekä Poliisihallituksen ohjetta: Kadonneen henkilö etsintä ja poliisitutkinta (POL-2018-49972), käydään nyt tarkemmin läpi.

Poliisilain (PoL, 872/2011) 1. luvun 1 §:n 2 momentissa mainitaan, että poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi, jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi. Näin ollen kadonneen henkilön etsintä on säädetty poliisin tehtäväksi.

Poliisilaissa on säädetty avustamisvelvollisuudesta. Tällä tarkoitetaan sitä, että jokaisella on velvollisuus päällystöön kuuluvan poliisimiehen määräyksestä avustamaan poliisia hengenvaarassa olevan kadonneen henkilön etsinnässä. Kuitenkin siten, ettei toimenpide ole kohtuutonta ottaen huomioon henkilön henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten ikä ja terveydentila. (PoL 9:3.) Valtioneuvoston asetuksen poliisista (1080/2013) 1 §:n 1 mom. 6 kohdan mukaan: *”Päällystöön kuuluvat: Paikallispoliisissa poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö, rikosylitarkastaja, poliisilakimies, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario”*.

On olemassa erilaisia vapaaehtoisjärjestöjä, mitkä avustavat tarvittaessa poliisia kadonneiden henkilöiden etsinnässä. Kadonneen henkilön etsintää johtava poliisimies tekee päätöksen siitä, milloin vapaaehtoisjärjestön apua käytetään etsinnällä (PoL 9:4). Yleinen poliisin etsinnässä käyttämä vapaaehtoisjärjestö on Vapepa eli vapaaehtoinen pelastuspalvelu.

Vapepa on verkosto, mikä pelastaa ihmisiä. Vapepan toimintaan kuuluu viranomaisten tukeminen ja yksi yleisimmistä tehtävistä Vapepalla on kadonneen henkilön etsintä. Vapepa toimii maalla, vesialueilla ja ilmassa. (Verkosto, joka pelastaa ihmishenkiä. Vapaaehtoinen pelastuspalvelu, luettu 22.1.2023.)

Vesistöetsinnän vastuusuhteet poliisitoiminnassa löytyy poliisihallituksen ohjeesta (POL-2018-49972). Sisävesialueilla tapahtuvasta kadonneen henkilön vesistöetsinnästä vastaa poliisi pelastuslain (379/2011) 46§ 2 mom. 4 kohdan mukaan. Merialueilla tapahtuneista etsinnöistä puolestaan vastaa rajavartiolaitos meripelastuslain (1145/2001) ja meripelastusasetuksen (37/2002) säädösten perusteella. Kun merialueella etsintä- ja pelastustoimet ovat lopetettu tuloksettomina, siirtyy vastuu etsinnästä poliisille (Poha -ohje POL-2018-49972, 7).

Tilanteet, missä tiedetään kadonneen henkilön olevan sairas, vanhus, lapsi tai muuten kyvytön huolehtimaan itsestään, on viipymättä aloitettava tutkinta- tai etsintätoimenpiteet. Myös olosuhteiden ollessa sellaiset, että henkilön epäillään joutuneen rikoksen uhriksi tai ollessa muuten hengen/terveyden vaarassa, on etsinnät aloitettava viipymättä. Kiireellisyyteen vaikuttaa myös sää, vuodenaika ja muut olosuhteet. (Poha -ohje POL-2018-49972, 6.)

Hätäpaikannus kadonneen henkilön puhelimeen on todella hyvä keino saada tieto kadonneen olinpaikasta tai ainakin hänen puhelimestaan. Sähköisen viestinnän palveluista (917/2014) 321 §:n annetussa laissa kerrotaan, jos telepäätelaitteen käyttäjä on hätäilmoituksen vastaanottaneen viranomaisen perustellun käsityksen mukaan ilmeisen hädässä tai välittömässä vaarassa, teleyritys on velvollinen luovuttamaan hätäkeskuskelle ja poliisille käsiteltäväksi sen liittymän ja päätelaitteen tiedot, josta hätäilmoitus on tehty, sekä päätelaitteen ja sen liittymän sijainnista ilmaisevat tunnistamis- ja paikkatiedot. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 3 luvun 12 §:stä selviää, että hätäkeskus on velvoitettu antamaan tukipalveluita välitettyyn ilmoitukseen tai tehtävään liittyen poliisille ja muille viranomaisille. Hätäkeskus paikantaa kohdehenkilön liittymän lähtötietojen perusteella itsenäisesti tai poliisin pyynnön perusteella. Jotta hätäpaikannuksen tekeminen on mahdollista, tulee olla perusteltu oletus siitä, että kohdehenkilö/kadonnut on akuutissa hengen tai terveyden vaarassa. Hätäpaikannuspyynnöstä päätöksen tekee päällystään kuuluva poliisimies. (Poha -ohje POL-2018-49972, 3.) Tarkoittaa siis käytännössä sitä, että tilanteen vaatiessa, poliisi pyytää hätäkeskusta paikantamaan kadonneen henkilön puhelimen, minkä ansiosta poliisi saa puhelimen sijainnin selville, mikäli se on päällä. Hätäpaikannuspyynnöstä päätöksen tekee päällystään kuuluva poliisimies.

2.3 Kadonneen henkilön hätäetsintä ja poliisitutkinta

Henkilön etsintää on kahdessa eri muodossa, hätäetsintää ja tutkinnallista etsintää. Kun ihminen katoaa ja hänellä oletetaan oleva hengen tai terveyden vaara, etsinnän alkuvaihetta kutsutaan hätäetsinnäksi. Poliisihallituksen ohjeessa (POL-2018-49982) Poliisin ja vapaaehtoisjärjestön yhteistoiminta, määritellään hätäetsintä. Hätäetsintä on toimintaa, mitä tehdään välittömästi katoamisen jälkeen, mikäli etsittävän henkilön odotetaan olevan vielä elossa ja avun tarpeessa. Hätäetsinnän tarkoituksena on pelastaa ihmishenki. Vapaaehtoisjärjestöt ovat usein mukana hätäetsintävaiheessa. Poliisi antaa vapaaehtoisjärjestölle ennakkoilmoituksen niin nopeasti kuin mahdollista, jotta vapaaehtoisjärjestön johdon toimintaa saadaan nopeutettua. Ennakkotiedoissa tulee antaa etsittävän henkilön nimi ja tuntomerkit. Hätäetsinnässä tehtävä on priorisoitava korkeaksi ja etsintätoimenpiteisiin on käytettävä kaikki tarkoituksenmukaiset toimenpiteet kadonneen löytämiseksi. (Poha -ohje POL-2018-49982, 2.) Edellisessä kappaleessa mainittu hätäpääkannus on yksi hätäetsinnän keskeisistä toimenpiteistä.

Hätäetsinnän kesto määräytyy erikseen tilanteen mukaan. Hätäetsintää tulee jatkaa aina niin kauan, kun kadonneen henkilön voidaan olettaa olevan edelleen hengissä ja pelastettavissa. Käsillä olevat olosuhteet vaikuttavat merkittävästi hätäetsinnän keston. Edes yöllä hätäetsintää ei tule lopettaa ilman erityistä syytä. (Poha -ohje POL-2018-49982, 3.)

Hätäetsinnällisiä tilanteita vesistöetsinnässä voisi olla esimerkiksi tilanne, missä henkilö on lähtenyt järvelle veneellä, eikä ole palannut takaisin ja joku läheinen on ilmoittanut asiasta hätäkeskukseen. Tilanteessahan vaihtoehtoja voi olla lukuisia, mutta henkilön olinpaikan ollessa tuntematon, on poliisin suhtauduttava siihen vakavasti. Olin itse työharjoittelussani vastaavanlaisessa tilanteessa ja siinä suoritettiin hätäetsintää yhdessä pelastuslaitoksen kanssa. Kadonneen henkilön olinpaikka ei ollut tiedossa ja olosuhteet olivat hyvät, joten hätäetsintää jatkettiin useita päiviä.

Poliisin etsiessä pidempään kadoksissa olevia henkilöitä, puhutaan tutkinnallisesta etsinnästä eli kadonneen henkilön etsinnässä on kyse poliisitutkinnasta. Poliisitutkinta alkaa hätäetsintävaiheen jälkeen tai tutkinta voi alkaa suoraan poliisitutkinnasta, riippuen katoamisolosuhteista. Hätäetsintä saattaa vaihtua nopeallakin aikataululla poliisitutkinnaksi, jos henkilö on kadonnut vesistöolosuhteissa, koska veden varaan joutuneen henkilön selviytymisen mahdollisuudet ovat häviävän pienet.

Poliisitutkinta on määritelty poliisilaissa seuraavalla tavalla: ” *Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi laissa säädettyä tutkintaa kuin rikoksen johdosta toi-*

mitettavaa esitutkintaa. Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, poliisin on toimitettava poliisitutkinta, jos se on ilmoituksen perusteella tai muusta erityisestä syystä tarpeen kadonneen henkilön löytämiseksi taikka palonsyyn selvittämiseksi. Poliisitutkinta toimitetaan noudattaen tutkinnan laadun edellyttämällä tavalla soveltuvin osin esitutkintalain säännöksiä” (PoL 6:1).

Jo edempänä mainitussa Poliisihallituksen ohjeessa *kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta* kerrotaan, että poliisitutkinta aloitetaan tuloksettomien etsintätoimenpiteiden jälkeen. Poliisitutkinta tulee aloittaa tarpeellisessa laajuudessa sen jälkeen, kun katoamisilmoitus on vastaanotettu. Henkirikoksen mahdollisuus on huomioitava harkittaessa tutkinnan laajuutta. Poliisitutkinnassa kuulustellaan asianomistajia, joita ovat kadonneen henkilön omaiset/läheiset. Poliisitutkinnassa tulee ottaa huomioon katoamissyty, tunto-merkit, vaatetus, mobiililaitteet, kulkuvälineet, mahdolliset majapaikat, pankkikortit ja kadonneen henkilökohtaiset ominaisuudet. Tutkinnan alkuvaiheessa tulee selvittää muun muassa henkilön puhelinliittymät, jotta pystytään seuraamaan henkilön liikkeitä katoamista edeltävältä ajalta. (Poha -ohje POL-2018-49972, 8.) Kaikki edellä mainitut seikat vaikuttavat siihen, mistä kadonnutta henkilöä lähdetään etsimään.

3 KADONNEEN HENKILÖN VESISTÖETSINTÄ

Kadonneen henkilön vesistöetsintä on lajinaan haastava, koska sen suorittamisen onnistumisessa on oleellista hyvät olosuhteet, oikeat työkalut ja osaavat etsijät. Käytettävissä olevien resurssien merkitys on etsinnän onnistumisen kannalta merkittävää.

Tässä tutkimuksessa vesistöetsinnästä puhuttaessa tarkoitetaan vain kadonneen henkilön etsintään liittyviä etsintätoimenpiteitä. Ihmistä etsittäessä vesistöä, on hukkuminen jo tapahtunut tai tapahtumaisillaan. Hukkumisen jälkeiset muutokset vaikuttavat etsintätoimenpiteisiin.

3.1 Vesistöetsintä

Varman hukkumistapauksen tai oletuksen tullessa tietoon, on harkittava tarkasti, mitä etsintämenetelmiä kannattaisi käyttää. Etsintäalueesta tulee selvittää olosuhteet, ominaisuudet, laajuus ja käytettävissä olevat resurssit. Eri etsintämenetelmien vahvuudet ja heikkoudet on tunnettava, ja eri etsintämenetelmiä yhdistämällä pääsee parhaaseen lopputulokseen. Omaisille hukkuneen etsintä on tuskallista aikaa ja kallista yhteiskunnalle, sen vuoksi sen tulee olla järkevää ja tehokasta. (Salo 2000.)

Ihmisiä etsitään vesistöistä erilaisten syiden vuoksi, esimerkiksi ihminen voi olla kadonnut vesistön lähetyvillä, havaittu onnettomuus vesillä, havainto pinnan alle vajonneesta

ihmisestä tai itsemurhaepäily. Mikäli kadonnutta/hukkunutta ei löydy nopealla aikavälillä, pelastustoiminnasta tulee etsintää. Etsintää ei ole järkevää tehdä vain sukeltamalla, koska sukeltamalla voi tutkia vain tietyn kokoisen alueen kerrallaan ja ajan kuluessa vesiruumiin löytymisen mahdollisuus on häviävän pieni. Kadonneen henkilön vesistöetsinnässä on hyvä ottaa huomioon vesien virtaukset, mitkä liikuttavat isojakin kappaleita mukanaan. (Kansa 2010, 27–28.)

Operatiivisesti organisoitua vedenalaista poliisitoimintaa ei ole Suomessa. Peruskäytännä vedenalaista osaamista tarvittaessa, poliisi on pyytänyt virka-apua muilta viranomaisilta. Vedenalainen poliisityö kattaa kaikki poliisin, poliisi- ja rikostutkintatoimet, mitä tehdään vesialueella. Vesialueilla tapahtuva poliisitutkinta on pääpiirteittäin kadonneen henkilön etsintää ja onnettomuustutkintaa. Haluttuun lopputulokseen pääsemiseen tarvitaan erilaisten etsintämenetelmien tuntemista ja resurssien oikeanlaista hyödyntämistä. Eri etsintämenetelmien tunteminen on tärkein osa oikeanlaisen organisaation luomista ja resurssienhallintaa. Etsintävaiheessa tulee käyttää kaikkia luotettavaksi luokiteltuja resursseja, ja erikoisosaamista tarvittaessa, tarvitaan erikoiskoulutettua henkilöstöä. (Kansa 2010, 4–5.)

3.2 Hukkuminen

Kadonneen henkilön vesistöetsinnässä etsitään joko elävää ihmistä tai vesiruumista. Ihmisen joutuessa veden varaan, on hukkumisen riski olemassa. Hukkumistapauksissa puhutaan usein tapaturmista, mutta myös oman käden kautta tapahtuneita hukkumisia tapahtuu. Kun vesistöön vajoaa, alkaa vainajassa tapahtumaan erilaisia fysiologisia muutoksia. Vaikka vainajan tiedettäisiin hukkuneen tietyssä kohtaa, saattavat vesistöjen virtaukset liikutella vainajaa pitkiäkin matkoja. Perehdytään hieman hukkumiseen ja sen jälkeisiin muutoksiin, koska ne vaikuttavat olennaisesti kadonneen henkilön vesistöetsintään.

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto on kerännyt tilastoja hukkuneista vuodesta 1999. Suomessa hukkuu vuositasona 100–150 ihmistä ja pahimmat hukkumiskuukaudet ovat kesä-elokuu. Yli puolissa hukkumiskuolemaan johtavissa onnettomuuksissa, alkoholilla on ollut osuutta asiaan. Suurimmassa osassa vesiliikenteessä tapahtuneissa onnettomuuksissa hukkuneilla ei ole ollut pelastusliivejä. Vuonna 2022 hukkuneita oli 94. (Hukkuneiden ennakkotilasto 2022. Suomen uimaopetus- ja hengenpelastusliitto, 3.1.2023.)

Hukkumisella tarkoitetaan tapahtumasarjaa, missä ensin ihminen uppoaa veteen, mikä johtaa nopeasti tajunnan menetykseen, sitä kautta elintoimintojen hengenvaarallisiin muutoksiin ja lopulta kuolemaan (Auer 1986, 2).

Hukkumistapahtuma noudattaa lähes aina samaa kaavaa, johtuen siitä, että hukkumisrefleksit ovat samanlaiset riippumatta ihmisestä. Pieniä eroja saattaa olla hukkumisen alkutapahtumassa, riippuen ihmisen uimataidosta. Fysiologiset vaikutukset hukkumisessa ovat samankaltaisia lähes aina. Pääsääntönä on, että hukkunut vainaja painuu pohjaan, vatsa alaspäin, polvet koukussa ja kädet pohjassa. Vainajan asento vesistöissä saattaa kuitenkin vaihdella, riippuen siitä, onko vainajalla esimerkiksi reppu, sukellusvälinettä tai muuta raskasta päällään. Siitä, millä tavoin vesiruumis käyttäytyy vesistöissä, ei ole olemassa varmoja taulukoita tai kaavoja. Jokainen hukkumistapaus on erilainen ja taulukoista poikkeava. (Kansa 2010, 33, 35–36.)

Kansa (2010, 87) on laatinut kirjansa loppuun taulukon hukkumisen vaiheista, missä vaiheet on jaettu viiteen osioon. Hukkumisen vaiheisiin sisältyy aina refleksi, fysiologinen tapahtuma, seuraus ja ajallinen kesto. Ensimmäisessä vaiheessa eli alkuvaiheessa ihminen säikähtää, tekee paniikinomaisia hengitysliikkeitä, minkä seurauksena vajoaa pinnan alle. Toinen vaihe kestää noin minuutin, missä alkaa hengityksen pidättäminen, hiilidioksidin osapaineen kasvaminen, minkä seurauksena on hengittämisen tarve. Kolmannessa vaiheessa tapahtuu kurkunpään refleksin laukeaminen, minkä vuoksi ihminen alkaa tekemään voimakkaita pakonalaisia hengitysliikkeitä, mistä seuraa kuohumuodostumista, tämä vaihe kestää noin minuutin. Neljäs vaihe sisältää hengityksen lakkaamisen, keuhkojen lihastoiminnan lakkauksen vuoksi, mistä seuraa tukehtumiskouristuksia, tämäkin vaihe kestoltaan noin minuutti. Viides eli viimeinen vaihe on nimeltään terminaalivaihe, missä uhri halvaantuu, hengityksen lakkautumisen seurauksesta. Viimeinen vaihe kestää noin puoli minuuttia. (Kansa 2010, 87.)

Kun puhutaan tuoreesta vesiruumiista, tapahtuu muutokset seuraavalla tavalla. Alkutapahtuman eli hukkumisen jälkeen, ruumis vajoaa pohjaan, mutta joissain tapauksissa se jää pintaan tai väliveteen kellumaan. Väliveteen jäädessään, ruumis voi kulkeutua virtauksien mukana pitkiä matkoja ja takertua esimerkiksi verkkoihin tai vesikasvillisuuteen. Väliveteen jääminen edellyttää neutraalia nostetta, mikä muodostuu vaatetuksesta tai keuhkoihin jääneestä ilmasta. Jos ruumis nousee välivedestä pintaan, puhutaan positiivisesta nosteesta. Se saattaa tapahtua välittömästi, riippuen positiivisen nosteen määrästä. Tuoreella vesiruumiilla positiivisen nosteen voi muodostaa esimerkiksi keuhkoihin jäänyt ilma, vaatteet, tyhjä reppu tai kypärä. Tavanomaisempaa kuitenkin on, että vesiruumis painuu suoraan pohjaan. Mikäli ruumis nousee välittömästi takaisin pintaan, niin vaatetukseen tai keuhkoihin jäänyt ilma poistuu noin muutaman tunnin ja vuorokauden välisenä aikana, tästä seuraa ruumiin vajoaminen. Ruumis pysyy pohjassa vaihtelevan ajan, riippuen muun muassa veden syvyydestä. Mikäli on tarpeeksi syvää tai ruumis takertuu johonkin kiinni, se ei nouse välttämättä koskaan pintaan. (Kansa 2010, 84.)

Puhuttaessa puolestaan vanhasta vesiruumiista, on tapahtumien kulku seuraavanlainen. Edellisessä vaiheessa päästiin siihen pisteeseen, kun vesiruumis oli paininut pohjaan. Vedessä ollessaan, ruumis alkaa muodostamaan mätänemiskaasuja ihon alle ja ruumiinosiin, mikä muodostaa positiivisen nosteen ja ruumis nousee veden pintaan. Ruumiin noustessa pintaan, se pysyy veden pinnalla mätänemisprosessin siihen vaiheeseen asti, kun mätänemiskaasut lakkaavat muodostamasta nostetta. Kaasut poistuvat ruumiinonteloiden kautta tai jonkin ulkoisen tekijän vuoksi, kuten biologinen hajomisprosessi tai eläimet. Riippuen vuodenajasta ja veden lämpötilasta, ruumis nousee pintaan viikon – vuoden välillä. Kesäaikaan veden ollessa lämmin, ruumis nousee tavallisesti pintaan noin 1–2 viikon kuluttua. Kylmässä vedessä puolestaan, ruumis nousee pintaan 19 vuorokauden ja vuoden aikavälillä. Kylmä vesi hidastuttaa mätänemisprosessia siten, ettei mätänemiskaasut tuota tarpeeksi suurta nostetta ruumiin pintaan nousemiseksi. Mikäli ruumis nousee pintaan sellaisella ajanjaksolla, että jäähän alkaa muodostumaan jääpeite, jää ruumis mitä todennäköisimmin kiinni jääpeitteeseen. (Kansa 2010, 85.)

4 POLIISIN SUORITTAMA VESISTÖETSINTÄ

Poliisi suorittaa vesistöetsintää kadonneen henkilön löytämiseksi, kun on tiedossa tai epäillä, että henkilö on joutunut veden varaan. Vesistöetsintää suoritetaan kadonneen henkilön etsimiseksi, joko hätäetsintänä tai poliisitutkintana, mistä puhuttiin toisessa luvussa. Alkuvaiheessa etsinnän ollessa hätäetsintää, poliisi käyttää vesistöetsintään kaikki käytettävissä olevat resurssit. Vesistöetsinnän alkuvaiheessa on tärkeää puhuttaa silminnäkijöitä, jotta etsittävää aluetta voidaan rajata ja kohdistaa oikeaan paikkaan. Kadonneen henkilön vesistöetsinnän päätavoitteena on, että etsittävä henkilö löytyy, oli se sitten elossa tai kuollut. Poliisin suorittamassa vesistöetsinnässä tarvitaan siihen tarkoitettua kalustoa ja teknisiä laitteita.

”Vesistöetsintä on tavallaan kalustokeskeistä, yleensä täytyy vähintään se vene olla ja varusteet sinne... Silminnäkijöiden haastatteleminen on aika aika tärkeässä roolissa, jos on havaintoja, että on esimerkiksi veneestä pudonnut tai joutunut veden varaan, on edes joku paikka mistä aloittaa sitä etsintää... Tavoitteena on yleensä se, että se etsittävä löytyy sen tehtävän seurauksena.” (Vanhempi konstaapeli2)

”Kaikkihan riippuu myös siitä, että miten tarkat tiedot meillä on tästä kohdehenkilöistä, joka oletetaan tänne vesistöön kadonneen tai hukkuneen... Jos etsittävä alue on hirveän laaja, se tietysti sitoo paljon resursseja... Hätäetsintävaiheessa tietysti mahdollisimman nopeasti pyritään saamaan yksiköitä paikalle.” (Vanhempi konstaapeli)

Haastatteluissa selvisi, että poliisi tekee kadonneen henkilön vesistöetsintää usein yhdessä pelastuslaitoksen kanssa, koska pelastuslaitoksen käytössä on myös vesistöetsintään tarvittavaa kalustoa. Pelastuslaitokselta hyödynnetään sukeltajia, jotka tarkastavat mahdollisia paikkoja vesistöön kadonneen löytämiseksi. Vapepaa käytetään myös joissain tapauksissa apuna vesistöetsinnässä.

”Me käytetään jonkun verran pelastuslaitoksen sukeltajia ja joskus vapepan sukeltajia.” (Vanhempi konstaapeli3)

”Mahdollisesti pyytää virka-apua, jos ei ole omaa kalustoa käytettävissä tai siihen koulutettua väestöä... Meillä on sukeltajat käytössä pelastuslaitoksilla, jos on joku alue, mikä pitää katsoa sukeltajalle, niin niitä käytetään hyvin usein jo heti alkutoimissa.” (Vanhempi konstaapeli)

Haastatteluissa pyrin selvittämään, onko vesistöetsintään poliisiorganisaatiossa suoranaista koulutusta. Yksi haastateltava oli saanut vesistöetsintäkoulutusta ruumiskoira-kursseilla, missä koira ja sen ohjaaja koulutettiin vesistöetsintään. Yksi haastateltavista oli saanut aikoinaan venekurssin yhteydessä vesistöetsintä- ja naarauskoulutusta. Yksi haastateltavista ei ollut saanut lainkaan suoranaista vesistöetsintäkoulutusta. Vesistöetsintään liittyviä harjoituksia on puolestaan järjestetty jonkin verran.

”Ruumiskoiraohjaajan koulutukseen kuuluu vesistöetsintäkurssi, missä opetetaan kattavasti vesillä liikkumista sekä koulutetaan koira paikantamaan ja ilmaisemaan vainaja/henkilö vesistöä... Kurssin jälkeen ruumiskoiraohjaajalle luovutetaan kevyt, helposti liikuteltava ruumiskoiraavene, joka on varustettu viistokaikuluotaimella.” (Vanhempi konstaapeli3)

”1990-luvulla oli venekurssi, missä harjoitettiin vesistöetsintää ja naarausta... Onhan meillä sitten suurpelastusharjoituksia noin kerran vuodessa, niihin kuuluu vesistöetsintä.” (Vanhempi konstaapeli2)

”Vesistöetsintäharjoituksia on ollut, mutta varsinaista koulutusta vesistöetsintään en ole poliisissa saanut.” (Vanhempi konstaapeli)

Haastatteluiden perusteella vesistöetsinnässä on paljon eroavaisuuksia maastoetsintään. Vesistöetsinnässä kalustoa tarvitaan enemmän kuin maastossa. Vesistöetsintä kuitenkin rajautuu aina tiettyyn vesistöön, toisin kuin maastoetsintä, missä etsittävä alue saattaa muuttua hyvinkin laajaksi. Vesistöetsinnässä etsijät ovat enemmän olosuhteiden armoilla, kun maastoetsinnässä. Olosuhteiden ollessa huonot, ei vesistöetsintää tehdä välttämättä lainkaan, koska työturvallisuus toiminnassa on otettava huomioon. Lisäksi koiran ilmaisema hajun lähde on haastavampaa todeta vesistöetsinnässä, kun maastossa.

”Maastoetsinnässä ei tarvita niin paljoa kalustoa vaan enemmän ihmisiä... Vesistöetsinnässä ei aina pystytä edes lähteä etsimään sään vuoksi, koska ei olisi kovin optimaalinen tilanne se, että siitä etsijästä tulisi pelastettava.” (Vanhempi konstaapeli2)

”Jos puhutaan, että on veden varaan joutunut ihminen, niin todennäköisesti se silloin on siellä vedessä... Maastoetsintä voi olla liikkuva tilanne, missä etsittävä voi liikkua, jolloin etsintä saattaa koko ajan vaihtaa paikkaa.” (Vanhempi konstaapeli)

”Koiran reagoinnit, ilmaisut ja kiinnostukset pystytään todentamaan aika nopeasti maalla, mutta vesistössä se vaatii aina jonkun ulkopuolisen sukeltajan.” (Vanhempi konstaapeli3)

4.1 Työkalut

Poliisin aloittaessa vesistöetsintää, tarvitaan siihen ennen kaikkea osaavia poliisimiehiä, mutta myös oikeita työkaluja, jotta etsintä on hyödyllistä. Haastatteluista kävi ilmi, että poliisin yleisimmät vesistöetsintään keskittyvät työkalut ovat vesikulkuneuvot, UAS, viistokaikuluotain, naara ja ruumiskoira.

”Työkaluina poliisilla on vene, koira, UAS, viistokaiku, naara ja vesijetti.” (Vanhempi konstaapeli2)

”Koulutettu ruumiskoira, UAS kopteri... viistokaikua osa käyttää ja naaraaminen on myös yksi työkaluista” (Vanhempi konstaapeli3)

Haastatteluissa kävi ilmi, että yhtä oikeaa työkalua ei ole, millä vesistöetsinnässä pärjätään. Jokainen työkalu yhdessä parantaa onnistumisen mahdollisuuksia. Etsinnöissä käytettävät työkalut vaihtelevat aina riippuen tilanteesta. Työkalun valintaan vaikuttaa se, että kauan aikaa hukkumisesta on. Etsintätehtävällä olevan poliisin täytyy tietää hukkumisen jälkeisistä muutoksista ja valita työkalunsa sen mukaan.

”Ollaan päästy parhaisiin tuloksiin sellasella yhteistyöllä, että ruumiskoiralla pystytään rajaamaan etsintäalue kohtuullisen kokoiseksi, minkä jälkeen ammattilaiset kattoo kaikuvhkeellä ja sukeltajat noutaa pois.” (Vanhempi konstaapeli3)

”Riippuu monesta tekijästä, eikä yhtä oikeaa tapaa ole, mikä toimisi joka paikassa. Jos kaikki työkalut on käytettävissä, niin sitten ollaan jo vahvoilla... Vaihdettiin vaan etsintämenetelmää siinä vaiheessa, kun todettiin, että veden alta sitä ei todennäköisesti löydetä.” (Vanhempi konstaapeli2)

”Kaikki riippuu kaikesta. Olosuhteet, vesistö ja aika on vaikuttavia tekijöitä. Tilanteeseen tehokkain tapa täytyy vain löytää. Ajan kuluessa meidän etsintätavat muuttuu.” (Vanhempi konstaapeli)

4.1.1 Vesikulkuneuvot

Vesikulkuneuvoina poliisilla on käytössä vene ja vesijetti. Vesikulkuneuvot mahdollistavat yleisesti ottaen koko vesistöetsinnän suorittamisen. Naaraamista, viistokaikuluotainta ja ruumiskoira käyttäessä vesistössä, edellytyksenä on veden päällä kulkeva kulkuneuvo, minkä avulla niitä on mahdollista käyttää. Vesijettiä voi liikutella nopeasti ja sen avulla voi tarkastaa helposti saaria tai kaislikoita.

”Vene on tietysti se ensimmäinen vaihtoehto” (Vanhempi konstaapeli)

4.1.2 Naaraaminen

Naaraamisella tarkoitetaan vesiruumiin etsimistä narun ja koukkuviritelmän avulla, ikään kuin kalastusta. Narusta, metallitangosta ja koukuista tehtyä viritelmää vedetään veneen perässä ja pyritään osumaan koukuilla vesiruumiiseen tai sen päällä oleviin vaatteisiin.

”Meillä on käytössä Hämeen poliisissa noin parisen metriä pitkä metallitanko, missä on noin puolentoista metrin mittasia ketjuja ja ketjujen päissä on koukkuja. Metallitanko, jossa ketjut on koukkuineen, on yhdistetty sellaiseen kolmihaaraleikariin, josta tulee vahva naru veneeseen.” (Vanhempi konstaapeli)

Etsittävän vesistön ominaisuudet ja käsillä olevat olosuhteet vaikuttavat pitkälti naaraamisen onnistumisessa. Naaraamisessa täytyy ottaa huomioon se, että siihen tarttuu paljon muutakin kuin etsittävä kohde. Kaikki pohjassa oleva irtain materiaali, kuten vesikasvillisuus tai puunrungot, tarttuvat naaraan. Naaraamisen onnistumisen avainasemassa on tieto siitä, minne alueelle etsittävä vesiruumis on mahdollisesti tippunut. Naaraa käytetään tietyn alueen haravoimiseen järjestelmällisesti vesiruumiin löytymiseksi.

”Naaraamiseen vaikuttaa se, jos on kivinen pohja taikka paljon syvyyden vaihteluita, nii se tekee siitä hankalaa. Naaraan tarttuu kaikkea muutakin roinaa, muun muassa Eerikkilän urheiluopiston sähkökaapelin oon nostanut pohjasta.” (Vanhempi konstaapeli2)

”Naaraaminen on sellaista järjestelmällistä etsintää, etsittäväältä alueelta. On huomioitava pohjan vaihtelut, kasvillisuudet, onko siellä kiviä vai onko se tasainen.” (Vanhempi konstaapeli)

4.1.3 UAS

UAS Unmanned aircraft systems eli miehittämätön ilma-alusjärjestelmä. UAS:lla tarkoitetaan itse lentolaitetta ja sen ohjausjärjestelmää. Tutumpi kutsumanimi UAS:lle on drone tai drooni, mutta poliisin toiminnassa käytetään nimitystä UAS. Ennen nimityksenä poliisitoiminnassa on käytetty RPAS remotely piloted aircraft system eli kauko-ohjattavaa lentokonejärjestelmää. UAS on kauko-ohjattava miehittämätön kopteri, mihin saa kytkettyä kameroita ja lisävarusteita. (Hyvärinen 2022, 2–3.)

Vesistöetsinnän näkökulmasta, UAS on nopea ja helppo työkalu, minkä ansiosta pystytään kerralla tarkastelemaan isojakin alueita vesistöissä. UAS:lla on mahdollista nähdä ilmasta käsin myös veden alla olevan vesiruumiin, mutta se edellyttää kirkasta vettä ja muutenkin hyviä olosuhteita. Lämpökameralla varustettu UAS on erittäin hyvä työkalu vesistöetsinnässä, koska sen avulla pystytään havaitsemaan veden pinnasta poikkeavia lämmönlähteitä. Lämpökameran ansiosta kelluvan ihmisen paikallistaminen on

helpompaa kuin normaalilla kameralla. Olosuhteet luovat omat haasteensa myös UAS:n käyttämiseen vesistöetsinnässä.

”UAS:lla voidaan tutkia noin kilometrin kokoinen alue läpi ilmasta käsin... Meillä on käytössä myös lämpökameralla varustettuja kameroita... Jos meillä on kovinkin aallokkoisen vedenpinta niin UAS:n toiminta vaikeutuu jonkin verran, kohteen havaitseminen vaikeutuu aallokossa.” (Vanhempi konstaapeli)

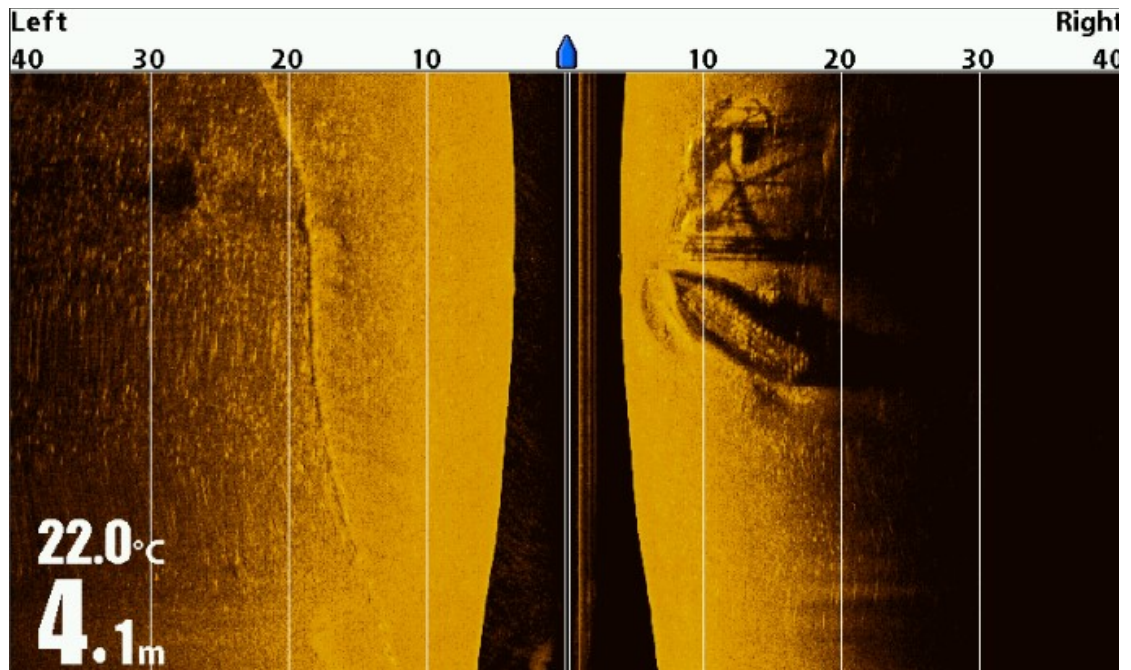
”Viime kesänäkin löyty tuosta yhdestä järvestä UAS:lla ihmishahmo veden alta useamman metrin syvyydestä, ja sukeltajat kävi sen sitten hakemassa... Lämpökamerat on pirun hyviä, jos etsittävä on pinnalla” (Vanhempi konstaapeli2)

4.1.4 Viistokaikuluotain

Viistokaikuluotain on tekninen laite, minkä avulla pystytään näkemään, mitä veden pinnan alla on. Pohjan muodot ja pohjassa olevat erilaiset kappaleet nähdään viistokaikuluotaimen ansiosta. Viistokaikuluotain ja siihen kuuluva anturi kiinnitetään vesikulkuneuvoon, millä on tarkoituksena lähteä operoimaan vesialueella. Kalastusharrastuksessani olen käyttänyt erilaisia kaikuluotaimia, myös viistokaikuluotainta. Olen päässyt myös kadonneen henkilön vesistöetsintään mukaan tulkitsemaan viistokaikuluotaimen tuottamaa kuvaa. Nykyaikana kaikuluotainteknologia on kehittynyt valtavasti, mikä mahdollistaa parempia tuloksia vesistöetsinnässä.

Viistokaikuluotaimen toimintaperiaate menee siten, että veteen laitetaan kaikuluotaimen anturi, mikä lähettää ympäröivään veteen viuhkamaisen äänisignaalin. Kun ääni osuu esteeseen, se kaikuu takaisin. Viistokaiku muokkaa äänien kaikuja perusteella viivoja näytölle ja peräkkäisten kaikuviivojen ansiosta näytölle muodostuu kuva. Kuva näytölle rakentuu ohuista palasista ja se muodostuu, kun vene liikkuu. Jotta kuvasta saadaan mahdollisimman tarkkaa ja todenmukaista, tulee veneen vauhti suhteuttaa oikeaksi. (Nyström 2011, 2,6.) Näytölle muodostuneen kuvan ansiosta, pystytään havaitsemaan pohjassa olevat irtaimet kappaleet, esineet tai vesiruumis. Omakohtaisen kokemuksen mukaan, mikäli venettä kuljetetaan kovinkin mutkittnelevasti, vaikuttaa sekin viistokaikuluotaimen tuottamaan kuvaan vääristävällä tavalla.

Esimerkki viistokaikuluotaimen tuottamasta kuvasta:

Kuvassa keskellä ylhäällä oleva sininen merkki tarkoittaa veneen keskikohtaa. Ylhäällä olevat asteikot vasemmalle ja oikealle ovat metrimääriä, veneen keskikohdasta. Vasemmalla alakulmassa näkyy veden lämpötila ja syvyys. Vasemmalla puolella näkyy putkijoina ja oikealla uponnut hylky, sekä muuta rakennetta, kuvassa oleva kohta on noin 200 metriä leveä jokiuoma, missä on virtausta (Weltek sukellus Oy, Luettu 16.2.2023). Kuvan käyttämiseen kysytty henkilökohtaisesti lupa yrityksen edustajalta.

Poliisi hyödyntää vesistöetsinnässä viistokaikuluotainta etsittäessä kadonnutta henkilöä veden pinnan alta. Etsittävän alueen paikkatiedot tulee olla myös viistokaikuluotaimella etsittäessä mahdollisimman tarkasti selvillä. Pohjassa olevat kivet sekä muu irtain materiaali luo haasteita vesiruumiin etsimisille, koska ne saattavat viistokaikuluotaimen näytölle muistuttaa erehdyttävästi vesiruumista. Lisäksi pehmeä pohja tuottaa ongelmia havaitsemisessa, koska vesiruumis saattaa uppoutua pehmeään pohjaan. Tästä syystä viistokaikuluotainta täytyy osata tulkita oikein, jotta mahdollinen vesiruumis voidaan havaita luotaimen näytöltä. Mikäli pohjassa havaitaan mahdollinen vesiruumis tai sitä muistuttava kappale, merkataan paikka kartalle jatkoetsintää varten.

"Paikkatiedot ovat viistokaikuluotaimen etsinnässä, kun muussakin vesistöetsinnässä tärkeät, että saadaan kohdistettua etsintä tietylle alueelle. Pohjassa on kaikenlaista tavaraa ja viistokaiun tulkitseminen voi olla tästä syystä välillä haastavaa... Kuvan tulkitseminen on kaikista tärkein asia, että osaa tulkita, mitä siellä pohjassa on." (Vanhempi konstaapeli)

"Karttaan merkataan sukeltajille tai naaramiehille mahdollisia kohteita." (Vanhempi konstaapeli2)

”Jos vainaja vajoaa pehmeään pohjaan, niin se on sukeltajan vaikea löytää ja samoin näillä teknisillä laitteilla.” (Vanhempi konstaapeli3)

4.1.5 Ruumiskoira

Ruumiskoira on hyvä työkalu, kun vesistöön kadonneessa henkilössä alkaa tapahtumaan hukkumisen jälkeisiä muutoksia, mistä puhuttiin kolmannessa luvussa.

Ruumiskoira liikkuu vesistössä ohjaajansa kanssa veneellä. Vesiruumiista nousee kuolleen ihmisen hajumolekyylejä veden pintaan, mihin koira reagoi. Hajun osuessa koiran nenään, se ilmaisee hajun kaivaen veneen pohjaa, työntämällä kuononsa veden pintaan tai haukkumalla, riippuen koirasta. Koiran ilmaistaessa hajua, paikka koordinoidaan jatkoetsintöjä varten. Ruumiskoiran kanssa tehtävään vesistöetsintään vaikuttaa veden virtaukset, syvyys, kauan ruumis on ollut vedessä, sääolosuhteet sekä ilman ja veden lämpötila. Koulutusvaiheessa käytetään apuna kuolleen ihmisen hajua, vaatteita tai ihmisen hajua. (Romppainen 2007, 147–148.) Romppaisen tekstiä tukee ruumiskoiran ohjaajana toimivan poliisin haastattelu.

”Vedestä nousee pintaan ihmisen hajua ja vaatteista lähtee ilmakuplia missä on ihmisen hajua. Koiran nenän avulla ristiin rastiin veneellä ajelemalla, pystytään paikantamaan aika pienelle alueelle se kohta, mistä se haju tulee... Koiran kanssa etsintä ei ainakaan onnistu, jos on 15 metriä sekunnissa Päijänteellä tuulta ja aallonkorkeus puoltoista metriä ” (Vanhempi konstaapeli3)

Haastatteluissa kävi ilmi, että vesistössä voidaan koiran avulla kohdistaa etsintää tietyille alueille ja parhaimmassa tapauksessa rajata etsittävä alue vesistössä. Koiran ansiosta pystytään merkkaillemaan vesistöä erilaisia paikkoja, mihin koira on ilmaissut kiinnostuksensa. Haastatteluissa korostui se, että koira on korvaamaton työkalu vesistöetsinnässä.

”Koiralla pystytään rajaamaan se alue, jossa on pohjaan painunut henkilö” (Vanhempi konstaapeli3)

”Kyllähän siinä tukevia tietoja saa, jos koira kiinnostuu jostain tietystä alueesta esimerkiksi vesistössä. Sen myötä osataan suunnata myös sitten sitä vesistöetsintää aika paljon... Mikään laite ei varmuudella korvaa koira koiran nenää.” (Vanhempi konstaapeli)

”Tehtävät, missä olen ollut samaan aikaan koirapartion kanssa, niin ruumiskoira ja ohjaaja liikkuu omalla veneellään ja merkkaille paikkoja, mitä tarkastellaan sitten jälkeenpäin.” (Vanhempi konstaapeli2)

Ruumiskoiran hyöty vesistöetsinnässä korostuu, kun on jokin paikka, minkä tutkiminen muulla tavoin on todella työlästä tai lähes mahdotonta.

”Semmoiset alueet mihin ei oikein oo pääsyä, mutta sieltä kulkeutuu haju, niin siinä koira on ollut aika lyömätön. Esimerkiksi yksi tehdas, minkä alta

kulkee joki, minne itsetuhonen hyppäs koskeen. Koira ilmasi, että sinne alajuoksulle tulee haju, ja sieltä tehtaan alta löytyi vainaja. (Vanhempi konstaapeli3)

Ruumiskoiran ohjaajana toimivan poliisimiehen haastattelussa ilmeni myös, että koira haistaa vainajan välittömästi hukkumisen jälkeen ja mätänemisprosessin käynnistyttyä. On olemassa niin sanottu välivaihe, milloin vainajasta ei nouse veden pintaan niin voimakasta hajua. Se on vaihe, missä tuoreen ihmisen haju on huuhtoutunut vesistöön, eikä mätänemisprosessi ole vielä alkanut.

”Koiran avulla pystytään paikantamaan vainaja vesistöstä, oli se sitten tuore tai vanha. Koira haistaa vesistön pintaan nousevan tuoreenkin ihmisen hajuun... Välissä saattaa olla vaihe ennen mätänemistä, missä pintaan nouseva haju on heikompi, kun tuoreesta tai mädästä vainajasta” (Vanhempi konstaapeli3)

4.2 Kesto

Vesistöön katoaminen on olosuhteena huomioiden hengenvaarallinen. Haastatteluista saatujen vastausten perusteella, akuuteissa tilanteissa, missä henkilön epäillään kadonneen vesistöön, aloitetaan välittömästi etsintätoimenpiteet.

”Kyllähän se mahdollisimman nopeasti on aloitettava.” (Vanhempi konstaapeli2)

Haastatteluissa tuli esille, että vesistöetsinnän kesto kadonneen henkilön löytämiseksi vaihtelee aina riippuen tilanteesta. Kestoon vaikuttavia tekijöitä ovat resurssit, olosuhteet, etsijöiden aktiivisuus, etsintää johtavan poliisimiehen päätökset ja saadut lisätiedot. Etsintää jatketaan aina niin kauan, kun etsittävä henkilö löytyy tai määritellyt alueet vesistöissä on katsottu tarpeeksi hyvin ja voidaan sanoa, ettei etsittävä ole siellä. Myös oma aktiivisuus vaikuttaa siihen, kauanko etsintöjä jatketaan, mutta etsintää johtava poliisimies päättää kuitenkin siitä, milloin etsintä keskeytetään.

”Ainakin ne tilanteet, missä mä oon ollut, on vaihdellut tosi paljon... Vapaa-päivänäkin voi mennä etsimään, että se oikeastaan on omasta aktiivisuudesta ja sitkeydestä kiinni... Pisimmillään oon itte jatkanut viikon verran, kunnes etsittävä sitten nousi pintaan.” (Vanhempi konstaapeli2)

”Pääperiaate on se, että etsintöjä jatketaan niin kauan, kun etsittävä löytyy, mutta eipä se ole mahdollista, kun ei meillä riitä rahat... Sanotaan, kun etsittävä alue on katottu tarpeellisella tarkkuudeella ja voidaan todeta, että se ei ole siinä, niin etsinnät keskeytetään.” (Vanhempi konstaapeli3)

”3 päivästä viikkoonkin äkkiä voidaan etsiä. Sehän riippuu ihan siitä, että jos on lämmin keli, niin 5 päivästä 7 päivään niin silloin saadaan mahdollisesti kohdehenkilö pintaan... Kuinka kauan sitä jatketaan, niin siitä loppukädessä päättää päällystö.” (Vanhempi konstaapeli)

Kun hätäetsintä päätetään tuloksettomana, kadonneen henkilön vesistöetsintää jatketaan poliisitutkintana siinä vaiheessa, kun asiasta saadaan jotain uutta lisätietoa.

”Sitten jos tulee lisätietoa jostakin uudesta paikasta, niin etsintää toki jatketaan.” (Vanhempi konstaapeli3)

4.3 Haasteet ja kehityskohteet

Vesistöetsinnän suurimmaksi haasteeksi haastatteluissa nousivat olosuhteet. Olosuhteet määrittelevät sen, voidaanko etsintää vesistöissä ylipäättään tehdä tai mitä kalustoa voidaan käyttää.

”Olosuhteet sanelevat suurilta osin sen, millaisia keinoja etsinnän suorittamiseksi voidaan käyttää.” (Vanhempi konstaapeli2)

”Olosuhteita ei voi ikinä väheksyä. Vesisade, pimeä, kova tuuli, kaikki ovat sellaisia olosuhteita, mitkä ovat pahaksi kalustolle ja kaikelle tulkinalle.” (Vanhempi konstaapeli)

”Huonolla kelillä ei toimi mikään.” (Vanhempi konstaapeli3)

Vähäiset resurssit nousivat myös esille haastatteluissa.

”Kaikkihan on resursoinnista kyse aina yleensäkin, että miten me saadaan koulutettua miehistöä paikalle.” (Vanhempi konstaapeli)

”Ensimmäinen haaste on yleensä siinä, että saadaan kokoon venekoulutettu partio.” (Vanhempi konstaapeli2)

Yhdessä haastattelussa vesistöetsinnän haasteeksi osoittautui omasta mielestäni kaikkein oleellisin eli aika, mikä määrittää sen, löytyykö etsittävä henkilö elossa. Vesistö on paikkana sellainen, missä vedenvaraan joutuessa hengenvaara on konkreettinen asia, joten apua on saatava kiireesti paikalle.

”Mitä enemmän aikaa kuluu, sitä heikompi meillä on mahdollisuus löytää etsittävä elossa.” (Vanhempi konstaapeli)

Kysyin haastateltavilta vesistöetsinnän kehityskohteita. Haastatteluissa nousi esille kalustolliset asiat. Vesikulkuneuvojen suuri koko vaikeuttaa niiden saamista joihinkin vesistöihin. Pienemmän ja kevyemmän veneen laskeminen vesille, veisi vähemmän aikaa ja mahdollistaisi pääsyn pienempäänkin vesistöön. Vesistöetsinnän ollessa akuutti eli ihmisen ollessa veden varassa, tulisi kalustoa saada nopealla aikataululla vesille.

”Meidän pitäisi saada pienempää kalustoa, joka on helposti liikuteltavissa ja pudotettavissa lutakkoon ku lutakkoon.” (Vanhempi konstaapeli)

”Pitäisi saada semmoinen vene, minkä pystyy meidän kalustolla laskemaan rapakkoon kun rapakkoon. Semmoista kevyttä kalustoa meiltä puuttuu, mitä sais äkkiä veteen ja kahteen mieheen pitäisi pystyä siirtämään.” (Vanhempi konstaapeli2)

Yhdessä haastattelussa nousi esille, että sukellusdrone olisi hyvä lisä vesistöetsintään. Sukellusdronen ansiosta, ei tarvitsi aina pyytää pelastuslaitokselta sukeltajaa todentamaan sitä, että onko pohjassa vainaja. Sukellusdrone on kauko-ohjattava vedenalainen laite, missä on kamera ja sen ansiosta voidaan nähdä, mitä veden pinnan alla on. Samaisessa haastattelussa nousi esille kokonaan puuttuva valtakunnallinen ohjeistus vesistöetsintään.

”Olis tosi hyvä semmoinen sukellusdrone tyyppinen juttu mukana. Jos koira tekee poikkeavaa käytöstä johonkin vesistöön, niin olisi niin näppärä ottaa se laite ja itse katsoo ennen kuin alkaa hätyyttelemään mitä isompaa orkesteria... Pitäisi olla valtakunnallinen ohjeistus mistä selviäis, miten lähdetään etenemään, etsinnän kestoa ja mitä keinoja on käytettävissä.” (Vanhempi konstaapeli3)

4.4 Siviilietsijöiden apu vesistöetsinnässä

Kun poliisi on tehnyt kadonneen henkilön etsimiseen liittyvät kaikki mahdolliset toimenpiteet, saattaa etsintöihin osallistua siviilihenkilöitä, jotka haluavat auttaa kadonneen etsinnässä. Tämän vuoksi näiden toimijoiden näkökulmia on tuotu esille tässä opinnäytetyössä.

”Yksityiset etsijät tulevat kysymykseen, kun rupeaa aikaa kulumaan enemmän. Viranomaisten on jossain vaiheessa vihellettävä peli poikki ja lopettaa etsinnät tuloksettomina, mikäli ei ole mitään havaintoja mistään. Siinä vaiheessa saattaa sitten nää yksityiset toimijat tulla kuvioihin mukaan. Mielestäni on kyllä tosi hyvä, että tämmösiä henkilöitä on.” (Vanhempi konstaapeli)

Tähän opinnäytetyön osioon on haastateltu Antti Suantoa, joka tekee vapaa-ajallaan kadonneiden henkilöiden etsintää vesistöissä. Kesällä 2022 pääsin hänen mukaansa etsimään kadonnutta henkilöä vesistöä ja tutustumaan hänen käytössään olevaan kalustoon ja toimintatapoihin. Tapoja tehdä vesistöetsintää on yhtä paljon kuin tekijöitä siihen. Tämän vuoksi täytyy huomioida, että saadut vastaukset haastattelussa koskevat ainoastaan yhden, tällä saralla toimivan etsijän toimintaa. Haastattelu on tehty sähköpostitse.

Antti nousi veljensä kanssa uutisotsikoihin vuonna 2021, löydettyään kaksi pitkään kadoksissa ollutta henkilöä vesistöistä (Kadonneen Jussin tapauksen selvittäneet veljekset löysivät auton ja vainajan Leppävirralla – saattaa liittyä vanhaan henkirikokseen. Iltalehti, 3.11.2021). Toinen tapauksista oli lähes yhdeksän vuotta kateissa olleen veljeni Jussin löytyminen, mistä olen Suannon veljeksille ikuisesti kiitollinen. Toinen tapauksista oli 15 vuotta kateissa ollut Juha, jonka Suannon veljekset onnistuivat löytämään. Tapauksia yhdisti se, että molemmat kadonneet olivat kadonnut autoineen. Veljesten toiminta ylitti uutiskynnyksen ja saivat ihmiset miettimään, että miten poliisi ei löytänyt näitä kadonneita? Veljesten toimintaa arvostettiin sen verran korkealle, että heille

myönnettiin ansiomitalit poliisiylijohtajan toimesta (Etsijäveljeksille poliisin ansiomitalit – Antti Suanto: "Arvostan tätä todella korkealle", Mtv uutiset 4.3.2022).

Suomen tunnetuimmaksi kadonneiden etsijäksi tituleerattu edesmennyt Reino Savukoski, teki elämänsä varrella paljon töitä kadonneiden henkilöiden etsimiseksi ja oli erikoistunut vesistöetsintään. Apuna Savukoskella oli vesistöetsinnässä, siihen koulutettu koira ja erikoisvarusteltu vene. Savukoski löysi elämänsä aikana ainakin 112 kadonneeksi ilmoitettua henkilöä. (Yli 100 vainajaa löytänyt 70-vuotias Reino Savukoski lopettaa etsintätoiminnan: "Olin niin maassa kuin olla voi – en olisi muuten lopettanut". Mtv uutiset, 22.6.2018.) Savukoskesta kirjoitettu kirja vuonna 2022, kertoo yksityiskohtaisemmin hänen elämäntyöstään kadonneiden etsijänä. Savukoski oli sadoille kadonneiden henkilöiden omaisille viimeinen toivo löytää läheisensä (Passaro 2022, 7). Yleisesti ottaen edellä mainittujen lähteiden osalta voisi todeta, että Savukoski oli antanut koko elämänsä kadonneiden löytämiseksi.

Syy, miksi tässä opinnäytetyössä on käsitelty siviilietsijän toimintatapoja ja kalustoa, on tuoda esille siviilietsijöiden avun merkitystä vesistöetsinnässä. Motivaatio kadonneen etsinnässä siviilietsijällä on eri kuin poliisilla, poliisi tekee sitä työkseen ja kaiken lisäksi virkavastuulla. Siviilietsijän näkökulmasta motiivina on auttamisen halu.

"Se on mielenkiintoinen harrastus, jossa pääsen hyödyntämään aiempaa osaamistani sekä opettelemaan uusia juttuja. Etsinnöissä päätyy usein myös paikkoihin, joihin ei muuten olisi tullut lähteneeksi. Etsimällä kadonneita henkilöitä auttaa kadonneen omaisia ja myös viranomaisia." (Suanto)

Poliisin kalustot yleisesti ottaen ovat erilaisia verraten eri poliisiyksiköihin. Perustarvikkeet ovat samoja, mutta toisella saattaa olla uudempaa kalustoa kuin toisella. Näin on myös siviilietsijöillä. Haastattelussa ilmeni, että Suanto on nähnyt vaivaa kalustoon, koska on osakseen rakentanut sitä itse. Muutenkin Suannon käytössä olevaa kalustoa on runsaasti ja se on modernia, mikä mahdollistaa hyvien tuloksien saamisen.

"Humminbirdin 7" näytöllä olevan viistokaiku sekä uudempi Lowrancen 16" viistokaiku, jossa on myös live-ominaisuus. Luotaimista kovassa käytössä on myös plotterit ja myös puhelinta käytetään plottaukseen. Itse tehty ROV eli kauko-ohjattavan sukellusrobotti, jossa on kolme HD-kameraa ja sillä näkee laitteen ympäri lähes 360-astetta. Kumivene varusteineen, kevyt VA-kamera, heittomagneetteja, naaroja sekä muuta etsinnöissä tarvittavaa kalustoa." (Suanto)

Suannon mainitsemilla Humminbirdilla ja Lowrancellalla tarkoitetaan kaikuluotainmerkkejä. Kaikuluotaimen live-ominaisuudella tarkoitetaan kaikuluotaimen näytölle muodostuvaa reaaliaikaista kuvaa siitä, mitä pinnan alla tapahtuu eli lähes videokuvan vertaista kuvaa. Plotterilla tarkoitetaan järjestelmää, mikä piirtää reitin kartalle ja sen ansiosta

pystyy jälkeenpäin katsomaan, mistä on etsitty. VA-Kamera tarkoittaa vedenalaista kameraa.

Suannon haastattelusta ilmeni, että yhtä ainoa työkalua vesistöetsintään ei ole, mikä olisi ylitse muiden. Parhain työkalu/tapa määräytyy aina riippuen tapauksesta ja tilanteesta. Etsittävä alue ja olosuhteet määrittävät toimivimman työkalun.

”En kuitenkaan vanno yksittäisen työkalun nimeen, vaan työkalut valitaan tehtävän mukaan.” (Suanto)

Siviilietsijät tulevat etsintöihin mukaan omasta halustaan ja ovat vastuusta vapaita, toisin kuin viranomaiset. Taustatyön tekemiseen on siviilietsijöillä huomattavasti enemmän aikaa kuin poliiseilla ja siihen menee koko prosessissa enemmän aikaa verrattuna etsintätöihin.

”Viranomaisilla on virkavastuu ja omat velvoitteensa. Tehty työ ja etsityt alueet on pystyttävä perustelemaan. Siviilietsijä on vapaa tuollaisesta vastuusta ja voi valita kohteensa vapaasti. Taustatyöhön menee vähintään kymmeniä, usein satoja tunteja. Taustat pitää olla tehtynä niin hyvin, ettei itse etsintään jää suuria alueita tarkastettavaksi. Ellei alueita pysty rajaamaan riittävästi, ei meidän resursseilla kannata aloittaa etsintää.” (Suanto)

Ehkä suurimpana kysymyksenä siviilietsijän toimintaa ajatellessa on se, mitä nettipalstoillakin on pohdittu, miksi poliisi ei löytänyt ja siviilit löysivät? Viranomaisilla on yksittäisen katoamistapauksen selvittämisen lisäksi paljon muitakin tutkittavia juttuja. Suannon haastattelussa tähän asiaan vedoten, nousi esille asiaan perehtymisen ja vapauden merkitys. Siviilillä ei ole tulostavoitetta, eikä tarvitse perustella kenellekään etsittävää aluetta. Viranomaisten toiminta etsinnöissä perustuu useimmiten faktoihin, eikä omaan tunteeseen.

”Suurin onnistumisen tekijä on, että olemme onnistuneet luomaan katoamisesta riittävän oikean tarinan, joka on ohjannut meitä etsimään oikeilta alueilta. Erona viranomaistoimintaan olettais, että vapaus tehdä ja kokeilla asioita ilman viranomaistoiminnan taakkaa on ollut isossa roolissa. Uskon myös, että vesistöetsinnöissä motivaatio puuduttavaankin etsintään on helppompaa pitää yllä, kun on itse valinnut etsittävät kohteet. Voi myös katsoa tapauksia tuorein silmin ja puhtaalta pöydältä.” (Suanto)

Poliiseille kohdistetuissa haastatteluissa tuli ilmi, että siviilien etsintätoimet otetaan lämpimästi vastaan. Haastatteluissa nousi esille myös se, että siviilien käytössä oleva kalusto on parempaa ja aikaa etsintätoimiin on enemmän kuin poliisilla. Yksittäisen poliisimiehen omalla henkilökohtaisella mielipiteellä ei ole merkitystä siihen, että jatketaanko etsintää, vaan etsinnän jatkamisesta päättää siitä vastuussa oleva henkilö.

”Niillähän on paljon paremmat varusteet lähtökohtaisesti, kun ne on varustautunut sitä varten... Kenttäjohtaja tai yleisjohtaja saattaa ilmoittaa meille,

että etsintä loppuu nyt... Mä ainakin nostan hattua noille, kun jaksaa kouluta tuolla menemään.” (Vanhempi konstaapeli2)

”Vaikka poliisin puolella olis motivoitunut etsijä, mutta rahoitusta tai ajankäyttöä rajataan, niin se etsintä loppuu.” (Vanhempi konstaapeli3)

Kaiken kaikkiaan siviilietsijöiden tavoite on sama kuin poliisilla eli kadonneen löytäminen. Siviilit tekevät työtään omalla vapaa-ajallaan, perhe-elämän ja työn ohella sekä kustantavat tarvikkeensa itse. Toimintatavat perustuvat pitkälle jokaisen omaan haluun ja mahdollisuuteen tehdä etsintöjä. Kalusto riippuu pitkälti siitä, paljon pystyy itse sijoittamaan. Yhtä kaikki, oli työkalu mikä tahansa, siviilietsijöiltä ei ainakaan motivaatiota puutu. Heidän tekemänsä työ on arvostettavaa niin viranomaisen kuin kadonneen omaisen näkökulmasta. Vapaus ja mielikuvitus ovat sanoja, mitkä ovat keskiössä siviilietsijöiden toiminnan näkökulmasta. On vapaus tehdä erilaisia asioita ja mielikuvituksella ei ole rajaa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa selvitetään, onko tutkimuksessa vastattu tutkimuskysymyksiin ja mihin johtopäätöksiin niiden myötä on päästy. Lisäksi tässä luvussa pohditaan tutkimuksen päätarkoitusta ja tavoitteita, käytettyjä menetelmiä, työn luotettavuutta, prosessia kokonaisuudessaan ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

5.1 Johtopäätökset

Työn alkupuolella on esitetty tämän tutkimuksen päätutkimuskysymys, mikä oli: *Miten poliisi suorittaa vesistöetsintää?* Tutkimuksen ansiosta päästiin siihen johtopäätökseen, että poliisi suorittaa vesistöetsintää kadonneen henkilön löytämiseksi hyödyntäen omaa ammattitaitoaan, käytettävissä olevaa kalustoa, virka-apua ja olosuhteet huomioon ottaen.

Hätäetsintävaiheessa, poliisin vesistöetsinnälliset toimenpiteet ovat nopeita ja tarkoituksena on löytää veden varaan joutunut hengissä. Voidaan todeta, että haastatteluissa saatujen vastausten perusteella vesistöetsinnät aloitetaan poliisihallituksen antaman ohjeen (POL-2018-49972, 6) mukaisesti, missä edellytetään viipymättömiä etsintätoimenpiteitä, kun etsittävän epäillä olevan hengenvaarassa. Haastatteluissa saadut vastaukset hätäetsinnän kestosta tukivat myös poliisihallituksen ohjetta (POL-2018-49982, 3), minkä mukaan hätäetsinnän kesto määräytyy aina riippuen tilanteesta. Haastatteluissa selvisi, että hätäetsintä vaihetta jatketaan kuitenkin niin kauan, kun etsittävä löytyy tai etsintä keskeytetään tuloksettomana. Haastatteluissa tuli ilmi, että hätäetsintävaiheen jälkeen tutkintaa jatketaan poliisitutkintana siinä vaiheessa, kun etsintöihin liittyvää lisätietoa on saatu.

Haastattelujen perusteella vain yksi kolmesta haastateltavista kertoi poliisilain 9 luvun 4 §:ssä mainittujen vapaaehtoisjärjestöjen käyttämisestä vesistöetsinnässä. Lisäksi haastatteluissa ei ilmennyt, että poliisilain 9 luvun 3 §:ssä mainittua siviilihenkilöiden avustamisvelvollisuutta käytettäisiin vesistöetsinnässä hyödyksi millään tavalla. Näin ollen voidaan vetää johtopäätös, että vapaaehtoisjärjestöjä poliisi käyttää harvoin vesistöetsinnässä ja vapaaehtoisjärjestöihin kuulumattomia siviilejä ei lainkaan. Haastatteluissa tuli ilmi, että poliisi tekee vesistöetsintää kadonneen löytämiseksi usein yhdessä pelastuslaitoksen kanssa, mikä tukee Kansan (2010, 4) kirjassa kertomaa.

Tutkimuksen perusteella etsintää suorittavien poliisimiesten ammattitaito ja erikoisosaminen on merkittävässä roolissa etsinnän onnistumisessa. Tämä ilmeni niin haastatteluissa kuin Kansan (2010, 5) kirjasta.

Haastatteluissa saatujen vastausten perusteella, poliisin vesistöetsinnässä olisi kehitettävää resurssien lisäämisellä, kaluston uusimisella ja lisäämisellä sekä vesistöetsintään liittyvän ohjeistuksen laatimisella.

Päätutkimuskysymystä täydentäviä alakysymyksiä olivat: *Mitä työkaluja poliisilla on käytettävissä vesistöetsinnän suorittamiseen? Siviilihenkilöiden avun merkitys vesistöetsinnässä? Onko kouluttautuminen vesistöetsintään mahdollista?*

Tutkimuksessa tehtyjen haastattelujen perusteella päästiin siihen johtopäätökseen, että yleisimmät poliisin käyttämät vesistöetsinnän työkalut ovat vesikulkuneuvot, UAS, naaraaminen, viistokaikuluotain ja ruumiskoira. Haastatteluissa nousi esille, että Kansan (2010, 84–85) mainitsevat, hukkimisen jälkeiset muutokset vainajassa, vaikuttavat siihen, mitä työkalua vesistöetsinnässä kannattaa käyttää. Koira toimii hyvänä työkaluna, koko etsinnän ajan. UAS on hyvä työkalu etsinnän alkuvaiheessa ja vainajan noustessa uudestaan pintaan. Ilmeni myös, että UAS:lla on mahdollista löytää veden pohjassa oleva vainaja olosuhteiden ollessa optimaaliset. Viistokaikuluotain toimii siinä vaiheessa, kun vainajan oletetaan olevan veden pinnan alla. Vesikulkuneuvot mahdollistavat kokonaan etsinnän suorittamisen. Naaraamisesta päädyin sellaiseen johtopäätökseen, että se on keinoista vähiten onnistumisia tuottava ja sen toiminta perustuu siihen, että vainajan oletettu sijainti vesistöessä on tiedossa. Tutkimuksen perusteella parhaimpaan lopputulokseen vesistöetsinnässä päästään eri työkalujen ja etsintämenetelmien hyödyntämisellä, mikä ilmeni Salon (2000) oppaan lisäksi haastatteluissa.

Yksittäisten etsintää suorittavien siviilihenkilöiden avun merkitys, on tutkimuksen perusteella merkittävä. Tutkimuksen perusteella ilmeni, että siviileillä on parempi kalusto kuin poliisilla ja aikaa etsintään on rajattomasti, toisin kuin poliisilla. Siviilien avun merkitys

korostuu siinä vaiheessa, kun poliisi on lopettanut etsintätoimenpiteet. Jokaisen haastateltavan poliisin mielestä, siviilihenkilöiden apu on enemmän kuin tervetullutta. Voidaan päätellä, että siviilietsijät pitävät etsintää aktiivisena, poliisin jäädessä odottamaan tapauksesta lisätietoja. Lisäksi voidaan todeta, että siviilietsijöiden toiminnan myötä, mahdollisuudet kadonneen löytymiseen kasvavat.

Tutkimuksessa selvisi, että tällä hetkellä pelkkään vesistöetsintään liittyvää koulutusta on saatavilla ainoastaan ruumiskoiran ohjaajan koulutuksen yhteydessä. Haastattelujen perusteella, tällä hetkellä venekursseilla ei ole suoraan vesistöetsintään liittyvää koulutusta, vaan vesistöetsinnän oppiminen on harjoituspainotteista.

5.2 Pohdinta

Tässä opinnäytetyössä on käsitelty poliisin suorittamaa vesistöetsintää kadonneen henkilön löytämiseksi. Tutkimuksen päätarkoituksena oli selvittää toimenpiteet, mitä poliisi tekee vesistöetsinnässä, ja ne työkalut, mitä sen suorittamiseen on käytettävissä. Tavoitteena oli lisäksi selvittää vesistöetsinnän tuomia haasteita, kouluttautumisen mahdollisuuksia, siviilihenkilöiden avun merkitystä ja sivuamaan kehityskohteita. Mielestäni tutkimuksessa on päästy tähän tavoitteeseen, kertomalla poliisin toimenpiteistä ja työkaluista vesistöetsinnässä, niihin liittyvine haasteineen ja kehityskohteineen. Tutkimuksessa on selvitetty yhden siviilietsijän näkökulman ja haastateltavien poliisien vastausten perusteella siviilietsijöiden avun merkitystä vesistöetsinnässä.

Tutkimuksessa on käytetty laadullista tutkimusmenetelmää, mikä oli mielestäni juuri oikea tähän aihepiiriin. Määrällinen tutkimusmenetelmä ei olisi mielestäni toiminut tässä tutkimuksessa, koska tarkoituksena oli saada syvälinen käsitys vesistöetsinnästä ilmiönä. Kasvokkain olleissa haastattelutilanteissa pystyi saamaan oikeanlaisen käsityksen siitä, mitä haastateltava oikeasti tarkoittaa.

Tutkimusta voi mielestäni pitää luotettavana, koska haastateltavina olleet poliisimiehet ovat uransa aikana olleet mukana lukuisissa vesistöetsintään liittyvissä työtehtävissä. Täytyy huomioida, että haastateltavia poliiseja on ollut vain kolme ja kaikki ovat saman poliisilaitoksen alueelta. Tutkimuksen perusteella ei voitu näin ollen selvittää koko poliisiorganisaation toimintatapoja tai työkaluja vesistöetsintään. Lisäksi tulee huomioida, että siviilietsijöiden toimenpiteitä kuvaavaan osioon on haastateltu vain yhtä etsijää ja haastattelu suoritettiin sähköpostin välityksellä. Kaikki poliisien haastattelut on nauhoitettu ja litteroitu 2 päivän sisällä haastattelun suorittamisesta. Tutkimuksen neljännessä luvussa on suoria lainauksia haastateltavien kertomana.

Tämä opinnäytetyö oli prosessina varsin mielenkiintoinen. Olin jo ennen työn alkua hyvin kiinnostunut aiheesta, mutta työ lisäsi entisestään mielenkiintoani vesistöetsintää kohtaan. Sain mielestäni käsiteltyä oleellisia asioita, mitä lukijan on hyvä tietää kokonaisuuden hahmottamisen kannalta. Mielestäni pystyin lopulta tuottamaan opinnäytetyön, mikä auttaa lukijaa ymmärtämään poliisin suorittamaa kadonneen henkilön vesistöetsintää. Tutkimuksen perusteella minulle jäi mielikuva siitä, että poliisilla on kadonneen henkilön etsintään tarvittavat työkalut olemassa. Tietysti kehitettävää löytyy aina, mutta käytössä olevalla kalustolla pystytään toimimaan.

Tässä opinnäytetyössä on sivuttu hyvin lyhyesti mahdollisia vesistöetsinnän kehityskohteita. Mielestäni vesistöetsinnän kehittäminen voisi olla jatkotutkimusaiheena hyödyllinen. Jatkotutkimusta voisi tarkastella kalustollisesta ja ohjeistuksellisesta näkökulmasta. Lisäksi tässä opinnäytetyössä on käsitelty yleisesti ottaen koko kadonneen henkilön vesistöetsintää poliisin toiminnassa. Yksi jatkotutkimuksen aihe voisi olla hätäetsinnän ja poliisitutkinnan erot vesistöetsinnässä.

LÄHTEET

Alapekkala, Tuomas. 2019: Kadonneen henkilön etsintä tutkinnan näkökulmasta. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Antti, Suanto. 2023: Sivillietsijä. Sähköposti 11.02.2023.

Auer, Antti. 1986: Pii-levvät (Diatomeae) hukkumiskuoleman diagnostikassa. Helsinki.

Eskola, Jari – Suoranta, Juha. 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino.

Etsijäveljeksille poliisin ansiomitalit – Antti Suanto: "Arvostan tätä todella korkealle". Mtv uutiset 4.3.2022. Verkkosivu. Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/etsijaveljeksille-poliisin-ansiomitalit-antti-suanto-arvostan-tata-todella-korkealle/8370480#gs.r0hl84>

Hukkuneiden ennakkotilasto 2022. Suomen uimaopetus- ja hengenpelastusliitto 3.1.2023. Verkkosivu. Luettavissa: https://www.suh.fi/tiedotus/hukkumistilastot/hukkumiset_2022

Hyvärinen, Leevi. 2022: UAS-toiminta Joensuun poliisissa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Kadonneen Jussin tapauksen selvittäneet veljekset löysivät auton ja vainajan Leppävirralla – saattaa liittyä vanhaan henkirikokseen. Iltalehti 3.11.2021. Verkkosivu. Luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/dd64adca-3e67-458a-a176-69d9e487fbfc>

Kadonnut sukeltaja löydettiin hukkuneena Lopella – pääkaupunkiseudulta kotoisin oleva nelikymppinen mies oli kokenut sukeltaja. Yle 10.8.2019. Verkkosivu. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-10857777>

Kansa, Tuukka. 2010: Vedenalainen poliisityö. Poliisiammattikorkeakoulu.

Kuosma, Tapio. 2011: Kadonneet, Livres 'Belles-Lettres'. Helsinki.

Mattila, Ville. 2021: Kadonneen henkilön etsintä akuutissa tilanteessa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Muuriaisniemi, Ina. 2017: Kadonneet henkilöt. Empiirinen tarkastelu kadonneista henkilöistä sekä kadonneiden henkilöiden etsinnästä ja tutkinnasta Suomen paikallispoliisissa. Pro Gradu-tutkielma, Itä-Suomen yliopisto.

Nyström, Kim: Viistokaikuluotainoperaattorin ensimmäinen opas ja antiikkiset hylt. 2011. Opas. Luettavissa: <http://www.wreckdiving.yolasite.com/resources/Viistokaikuluotainoperaattorin%20ensimm%C3%A4inen%20opas.pdf> Luettu 19.2.2023.

Nämä 8 ihmistä katosivat Suomessa vuonna 2022 – yhden heistä epäillään joutuneen tapetuksi. Iltä-Sanomat 27.12.2022. Verkkosivu. Luettavissa: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009276006.html>

Pajuoja, Jussi – Salminen, Markku. 1996: Kadonneet henkilöt. Helsinki.

Passaro, Sari. 2022: Reino Savukoski, Suomen tunnetuin kadonneiden etsijä. Minerva kustannus.

POHA ohje POL-2018-49972: Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta. Luettavissa: <https://pelastuskoiraliitto.fi/wp-content/uploads/2019/04/Kadonneen-henkil%C3%B6n-etsint%C3%A4-ja-poliisitutkinta.pdf>

POHA ohje POL-2018-49982: Poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta. Luettavissa: <https://pelastuskoiraliitto.fi/wp-content/uploads/2019/04/Poliisin-ja-vapaaehtois%C3%A4rjest%C3%B6jen-yhteistoiminta.pdf>

Romppainen, Päivi. 2007: Vainun varassa, Suomalaisia poliisikoiria työssä. Otavan kirjapaino.

Salo, Jaakko. 2000: Tietoja vesiruumiista ja sen etsinnästä. Vaasa.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2018: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.

Yli 100 vainajaa löytänyt 70-vuotias Reino Savukoski lopettaa etsintätoiminnan: "Olin niin maassa kuin olla voi – en olisi muuten lopettanut". Mtv uutiset 22.6.2018. Verkkosivu. Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/yli-100-vainajaa-loytanyt-70-vuotias-reino-savukoski-lopettaa-etsintatoiminnan-olin-niin-maassa-kuin-olla-voi-en-olisi-muuten-lopettanut/6954100#gs.r0gg3w>

Vanhempi konstaapeli. 2023: Poliisi Hämeen poliisilaitokselta. Haastattelu 02.02.2023.

Vanhempi konstaapeli2. 2023: Poliisi Hämeen poliisilaitokselta. Haastattelu 09.02.2023.

Vanhempi konstaapeli3. 2023: Poliisi Hämeen poliisilaitokselta. Haastattelu 20.02.2023.

Verkosto, joka pelastaa ihmishenkiä. Vapaaehtoinen pelastuspalvelu. Verkkosivu. Luettavissa: <https://vapepa.fi/tama-on-vapepa/> Luettu 22.1.2023

Weltek Sukellus Oy. Verkkosivu. Luettavissa: <http://www.weltek-sukellus.com/kuvia.htm>. Luettu 16.2.2023.

LIITE 1: HAASTATTELUKYSYMYKSET, HÄMEEN POLIISILAITOS

1. Missä vaiheessa poliisi alkaa tutkimaan vesistöä, johon oletetaan henkilön kadonneen?
2. Kuinka pitkään vesistöetsintöjä jatketaan?
3. Mitä keinoja ja työkaluja poliisilla on käytettävissä vesistöetsinnän suorittamiseen?
4. Miten edellä mainitut keinot ja työkalut toimivat käytännössä?
5. Mikä on tehokkain tapa löytää ihminen vesistöä? Miksi?
6. Oletko saanut tai onko mahdollista saada vesistöetsintään liittyvää koulutusta?
7. Mitä pitäisi muuttaa, jotta vesistöetsinnästä saataisiin tehokkaampaa ja tuloksellisempaa?
8. Mikä on mielestäsi keskeinen ero poliisin ja yksityisen vesistöetsijän toiminnassa?
9. Mitkä ovat olosuhteiden merkitys etsinnän onnistumisessa?
10. Mitä haasteita vesistöetsinnässä on?
11. Miten koiraa voidaan hyödyntää vesistöetsinnässä?
12. Vesistöetsinnän ja maastoetsinnän keskeiset erot?

LIITE 2: HAASTATTELUKYSYMYKSET, SIVIILIETSIJÄ

1. Miksi etsit vapaaehtoisesti kadonneita henkilöitä?
2. Kauan olet "harrastanut" vesistöetsintää kadonneiden löytämiseksi?
2. Mitä kalustoa sinulla/teillä on käytössä vesistöetsinnän suorittamisessa?
3. Mikä on mielestäsi haastavinta vesistöetsinnässä?
4. Mikä on mielestäsi paras työkalu vesistöetsinnässä? Miksi?
5. Kauan teet/teette taustatyötä ennen varsinaisen vesistöetsinnän aloittamista?
6. Minkä näet olevan poliisin ja siviilietsijän toiminnan keskeisin ero vesistöetsinnässä?
7. Monta kadonnutta olet/olette onnistunut löytämään?
8. Mistä uskot johtuvan, että sinä/te olette löytäneet kadonneita, mitä poliisi ei ole onnistunut löytämään?